

Ἡροδότου, καὶ οἱ δοκιμώτεροι δὲ τῶν νεωτέρων ¹⁾ ἀναγνωρίσαντες τὴν ὀρθότητα τῶν ἐρευνῶν αὐτῶν καὶ ὁμοφώνως ἀποφινόμενοι ὅτι μηδεμιᾶς ἐπανορθώσεως χρήζει τὸ τοῦ Ἡροδότου χωρίον, σταθεροὶ καὶ ἀκλόνητοι ἐμμένουσι τῇ διαβεβαιώσει αὐτοῦ, πρὸς πιστοποίησιν καὶ ἐξήγησιν τῆς ὁποίας ἐνὸς μόνου τοῦ νεωτάτου αὐτῶν παρατίθεται αὐτολεξεῖ τὰς μαρτυρίας τοῦ Desdèvises-du-desert, p. 42. «Mais les embouchures de l'Haliacmon et du Lydias ont changé d'aspect. Les sables jetés dans la plaine par l'Haliacmon ont exhaussé le terrain et obligé le Lydias, autrefois son tributaire, de se rejeter plus à l'est. Il y a rencontré l'Axius, dont le cours s'était modifié en sens inverse,» p. 296. «Nous avons déjà vu que l'Haliacmon (Indje-Karason, ou fleuve fou) avait changé l'embouchure et s'était reporté de l'est au sud-est, que le Lydias, qui se jetait anciennement dans l'Haliacmon se jette dans l'Axius, et que son ancien lit, de même que celui de l'Haliacmon, se reconnaît encore καὶ ἐν σελ. 344.» τὰ αὐτὰ, ἐξ ὧν πάντως πεισθήσεται περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ πράγματος ὃ τε ἀναγνώστης καὶ ὁ ἀδασανίστως ἀποδεξάμενος ὡς ὀρθὴν τὴν Μυλλέρου καὶ Φορβιγέρου γνώμην κ. Βουρσιανὸς προτρέπων με νὰ ἀποδεχθῶ αὐτὴν κεκλεισμένοις ὀφθαλμοῖς, καθ' οὗ ἀνοίσειον βεβίως κρίνω νὰ παραδῇσω ἐνταῦθα τὸ ἄλλοις ἀρμόζον θουκυδίδειον. «Οὕτως ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας καὶ ἐπὶ τὰ ἑτοῖμα μᾶλλον τρέπονται.»

10) Ἐν τῷ τελευταίῳ μέρει τῆς ἐπικρίσεως, καίπερ ἐπουσιωδισταίῳ, πραγματικῶς ἐπέτυχεν ὁ κ. Βουρσιανὸς πλεῖον ἢ ἐν τοῖς λοιποῖς. Διότι ἄλλω μὲν παρακειμένῳ ἐλώδει λιμναρίῳ καὶ ἐν τῇ συμβολῇ τοῦ Πόντου (Στρούμιτσα) μετὰ τοῦ Στρυμόνος σχηματιζομένῳ ἐκ τῶν πλημμυρῶν ἀπέδωκα κατὰ παραδρομὴν τὸ ὄνομα Μπούκοβον, ὅπως δὲ παρέδραμον νὰ μνημονεύσω τὸ ἐν ἀποστάσει 3—4 ὥρων πρὸς νότον αὐτοῦ κείμενον δεξιόθεν τοῦ Στρυμόνος καὶ ὑπὸ τινος ἀσήμου παραποτάμου διαρρέεμενον, ὃπερ ἰδίως κλεῖται βουλγαρικῶ ὀνόματι Μπούκοβον καὶ οὐχὶ Βούτκοβα ὡς κακῶς γράφεται ἐν τε τῇ ἐπικρίσει καὶ ἐν τῷ γεωγραφικῷ τοῦ Κεϊπέρτου πίνακι. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν Πλινίου τοῦ πρεσβυτέρου ἑπτὰ ὑπάρχον πάλαι ποτὲ λιμνάρια δεξιόθεν τοῦ Στρυμόνος, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἐν τῇ τοῦ παρελθόντος πολυχρονιότητι ἐκχερσθέντα ἐξέλιπον ἤδη, ὡς

ἀλλὰ πάλιν ἀλλαχοῦ μὴ ὑπάρχοντα τὸ πάλαι ἐσχηματίσθησαν ἀκολουθῶς.

Ἐκ πάντων τοίνυν τῶν ὑπὸ τὴν βάσιν ὑποβληθέντων ἤδη δέκκ' ἀμαρτημάτων πράγματι δύο μόνον τοιαῦτα ἀπεδείχθησαν καὶ ταῦτα ἡμίσεα, ἐκ παραδρομῆς παρεισφρήσαντα ἐν τῷ βιβλίῳ, ὧν τὸ μὲν ἀφορᾷ τὴν ἀποσιώπησιν μου ὅτι ὁ μικρὸς τῆς Ἰλλυρίδος ποταμὸς Μάτις ἀναφέρεται ποὶ ὑπὸ Βιβίου Σακουεστέρου, οὗ τὸ χωρίον παρέθηκα, τὸ δὲ τὴν ἄγνοιάν μου ὅτι ἐκτὸς τοῦ παρὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Πόντου καὶ Στρυμόνος σχηματιζομένου ἐλώδους λιμναρίου ὑπάρχει καὶ ἕτερον τοιοῦτον ὀνομαζόμενον Μπούκοβον. Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν, ὡς ἀναγομένων εἰς δοξασίων καὶ γραφῶν διαφορὰς, ἀπόκειται νὰ κρίνωσιν οἱ ἀμερόληπτai ἀναγνώσται, ἂν πρέπη νὰ ὀνομασθῶσιν ἀμαρτήματα, ἐμοὶ μᾶλλον ἐπιβαρύνοντα ἢ τῷ ὧς τοιαῦτα παραστήσαντι αὐτὰ κ. Βουρσιανῷ. Ποῖον δὲ βιβλίον μικρὸν ἢ μέγα οὕτω μικροσκοπικῶς ἐπικρινόμενον δύναται νὰ παρασταθῇ ἄγνων καὶ νὰ ἔχῃ παπικῆς ἀναμαρτησίας ἀξίωσιν; Μήπως τὸ τοῦ ἡμετέρου ἐπικριτοῦ; Περὶ τούτου ὁ κ. Βουρσιανὸς ἀποκριθήτω.

Ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων πάλιν εὐγνωμονῶ τῷ κ. Βουρσιανῷ, λυπούμενος ὅτι οὐχ ὑπέδειξέ μοι ὠρισμένως τὰ τε τοῦ προλόγου καὶ ἄλλα τοῦ βιβλίου ἀμαρτήματα, ἅπερ ἐνδέχεται νὰ ὑποκρύπτονται, πρὸς ἐπανόρθωσιν αὐτῶν, ἐξ ἧς πάντοτε ὠφέλειά τις προσγίνεται τῇ γεωγραφίᾳ, δι' ὀρθῶν παρατηρήσεων, λογικῶν κρίσεων καὶ ἀμερολήπτων καὶ ἀπαθῶν ἐπικρίσεων ἐπὶ τοσοῦτον εὐτυχῶς προαχθείη κατὰ τοὺς νεωτάτους καιροὺς.

Ἀντὶ δὲ τούτων τῶν ἡμίσεων δύο ἀμαρτημάτων μου, ὡς ἀντίδοτόν τι ὑποβάλλω εἰς τὴν βαθυτέραν κρίσιν τοῦ σοφοῦ κριτικοῦ τὴν γνώμην μου ὅτι οὔτε ἡ ἐν τῷ τοῦ Λιβίου χωρίῳ γενομένη διόρθωσις τοῦ Oriundi εἰς Driloni συνάδει πρὸς τὰ πράγματα, ὡς γε νῦν ἔχουσιν, οὔτε πάλιν ἡ τοῦ Ἡροδότου προτεινομένη διόρθωσις περὶ Λουδίου φαίνεται μοι ὀρθὴ καὶ ἐπιτυχής.

Ἐν Πειραιεῖ, τῇ 30 Ἰουλίου 1874.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ Γ. ΔΗΜΙΤΣΑΣ.

Η ΧΑΡΑ ΠΡΟΞΕΝΕΙ ΤΡΟΜΟΝ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλλ. 513.)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΠΡΩΤΗ.

ΛΕΥΚΗ, ΠΕΤΡΟΣ.

ΠΕΤΡΟΣ. Τί παράδοξον! Ὅταν ἔλεγα ὅτι δὲν ἀπέθανε . . . τὸ ἐγνώριζα.

¹⁾ Sickler Geograph. t. 2. p. 210. M. Delacoulonche Rev. des Soc. Sav. p. 126—131. O. Müller Makedon. p. 11. Born Z. Macedon. Gesch. p. 4. Grote, vol. 2. p. 338. «Der Fluss Lydias . . . und der sich im Alterthum mit dem Haliacmon in der Nähe seiner Mündung vereinigte, hat jetzt seinen Lauf so verändert, dass er in den Axios fließt».

ΛΕΥΚΗ. Πήγαινε γρήγορα νὰ τὸν φέρῃς πρόγευμα.
ΠΕΤΡΟΣ. ἔχετε δίκαιον.

ΛΕΥΚΗ. Τί εὐτυχία! τί εὐτυχία! Πόσον θὰ διασκεδάσωμεν! Ἄ! πόσον εἶναι εὐχάριστον νὰ μὴ ἔχη τις λύπην! Καὶ τὸ τρομερὸν πένθος! τοῦτο τὸ μαῦρον φόρεμα! . . . πῶς ἐπιθυμῶ νὰ τὸ πετάξω μίαν ὥραν προτύτερα . . . Θὰ βάλω ἀπόψε τὸ τριανταφυλλί μου! (σκιρτᾷ ὑπὸ χαρᾶς.)

ΠΕΤΡΟΣ. Αὐτὴ εἶναι ἡ χαρά! πηδᾷ ὡς γηδᾷ κι! . . . Κυρία Λευκή, μὴν πηδᾷτε τόσο πολὺ, διότι ἂν σὲς ἰδῇ ἡ Κυρία . . .

ΛΕΥΚΗ. Σὲ παρακαλῶ, Πέτρε, ἄφες με ὀλίγον νὰ αἰσθανθῶ τὴν χαρὰν μου . . . τόσο γλυκὺ εἶναι νὰ φαντάζωμαι ὅτι ζῇ καὶ εἰν' ἐδῶ ὁ ἀγαπητός μου ἀδελφὸς τὸν ὅποιον τόσο χρόνον ἐκλαύσαμεν . . . Νὰ, ἐκεῖ μέσα εἶναι τὸ ἀδελφάκι μου. (στέλλει αὐτῷ φιλήματα διὰ τῆς χειρὸς) Καὶ πόσον εὐμόρφεινεν . . . ἔγινεν ἄνδρας.

ΠΕΤΡΟΣ. Καί . . . ναυτικός. Πόσον ὠραῖον ἀνάστημα ἔχει· εἶναι καλῆτερος τοῦ φίλου του Ὀκταβίου.

ΛΕΥΚΗ. Πέτρε! εἶσαι πονηρός.

ΠΕΤΡΟΣ. Εἶμαι τόσο εὐχαριστημένος . . . ἂν λέγω πονηρίας . . . αὐτὸς εἶναι ὁ ἐδικός μου χορός. Πλὴν πῶς νὰ τὸ εἰπῶμεν εἰς τὴν μητέρα σας;

ΛΕΥΚΗ. Τὸ κατ' ἐμὲ δὲν πονοκεφαλῶ νὰ εὔρω τὸν τρόπον· ὁ Θεὸς θὰ μ' ἐμπνεύσῃ. Τὸ μόνον τὸ ὅποιον σκέπτομαι εἶναι ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς δὲν θὰ εἶμαι πλέον λυπημένη.

ΠΕΤΡΟΣ. Οὐτ' ἐγώ.

ΛΕΥΚΗ. Καλὰ λοιπὸν τὴν ἔχομεν.

ΠΕΤΡΟΣ. Εἰσθε δροσερὰ ὡς τριανταφυλλάκι.

ΛΕΥΚΗ. Καὶ σύ; τὸ βλέμμα σου ἀκτινοβολεῖ.

ΠΕΤΡΟΣ. Δὲν σημαίνει τίποτε· ἐνίοτε τὸ ἔχω λαμπρότατον, πλὴν . . . (ἀκούεται κώδων.)

ΛΕΥΚΗ. Ἦνοιξαν τὴν θύραν.

ΠΕΤΡΟΣ, (βλέπων ἀπὸ τοῦ παραθύρου). Εἶναι ἡ Κυρία . . . σταθῆτε καλά.

ΛΕΥΚΗ. Εἶναι καὶ ἡ Ματθίλδην;

ΠΕΤΡΟΣ. Ἰδοὺ χωρίζονται. Ἡ Κυρία Πιερβάλ ὑπάγει εἰς τὸ δωμάτιόν της, ἡ Κυρία ἀναβαίνει ἐδῶ . . . σταθῆτε γενναία, ἤλθεν ἡ κρίσιμος ὥρα . . . ἐγὼ σὰς ἀφίνω.

ΛΕΥΚΗ. Πῶς; μόνην;

ΠΕΤΡΟΣ. Δὲν εἰλέγετε πρὸ ὀλίγου ὅτι δὲν ἤξεύρω νὰ ὑποκριθῶ; . . . Δὲν εἶμαι γυναῖκα. (ἐξέρχεται)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ΛΕΥΚΗ (μόνη). Τί νὰ κάμω; κτυπᾷ ἡ καρδιά μου . . . Ταλαίπωρος μάνα! Πόσον εἶναι περίλυπος. (ὕπαιρει πρὸς τὴν θύραν) Μ' ἔρχεται νὰ τὴν ἐναγ-

καλισθῶ καὶ νὰ τὴν φανερώσω τὰ πάντα . . . Πλὴν ὄχι! Εἶναι τόσο ἀδύνατα . . . Θεέ μου, ἔλα εἰς βοήθειάν μου.

—

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΡΙΤΗ.

ΚΥΡΙΑ ΔΕΖΩΒΙΕΡ, ΛΕΥΚΗ.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ, (μὴ βλέπουσα τῆς Λευκῆς). Πόσον πάσχω! πλὴν καλῆτερα, θὰ παύσουν ταχύτερον τὰ δεινὰ μου. (κάθεται εἰς ἀνάκλιτρον)

ΛΕΥΚΗ. (πλησιάζουσα) Καλῶς ἦλθες, μαμμά μου . . . Πῶς εἶσαι; Ἐκουράσθης μὲ φαίνεται.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Ἄ! ἰδὼ εἶσαι! δὲν σὲ εἶδα.

ΛΕΥΚΗ. Ἦμην εἰς τὸν ἐξώστην . . . Ἄ μαμμά μου, εἶσαι κατακίτρινη! . . . Θὰ ἐκλαυσες πάλιν.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Ἐκμα τὴν προσευχήν μου.

ΛΕΥΚΗ. (κατ' ἰδίαν) Δὲν ὑποφέρω πλέον νὰ τὴν βλέπω νὰ κλαίῃ, δὲν ἔχω ὑπομονήν.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Ὁ Ὀκτάβιος ἦτον μαζὶ μας. Δὲν ἠμπόρεσα νὰ εἰπῶ εἰς τὴν Ματθίλδην ὅτι ἐπεθύμουν νὰ μάθῃ. Μὲ τόσην προφύλαξιν πρέπει νὰ μεταχειρίζεται τις αὐτήν! Δὲν σὲ φαίνεται, κόρη μου, ὅτι καθ' ἡμέραν γίνεται πλέον εὐερέθιστος; Δὲν ἀνησυχεῖς ὅσον κ' ἐγὼ δι' αὐτήν;

ΛΕΥΚΗ. (ἀλλοφρονοῦσα) Ναί, μαμμά μου, καὶ πολὺ.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Πρέπει ἀφεύκτως νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατέρα της . . . Δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα ν' ἀποφασίσω διὰ τὸ μέλλον της . . . Πρέπει νὰ παρηγορηθῇ . . . κανεὶς δεσμὸς δὲν τὴν ἐμποδίζει. Ἡ αἰώνια λύπη εἶναι μόνον διὰ ἡμᾶς.

ΛΕΥΚΗ. (κατ' ἰδίαν) Ἄ! Πῶς ἤθελα νὰ τὸ φανερώσω!

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Τί ἔχεις, Λευκή; Μήπως εἶσαι πειραγμένη μὲ τὴν Ματθίλδην;

ΛΕΥΚΗ. Ἐγώ; διόλου, μαμμά μου.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Μήπως ἐλυπήθης διότι δὲν σ' ἐπῆραμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν;

ΛΕΥΚΗ. (ζωηρῶς) Ἐξ ἐναντίας· εὐχαριστήθη ὅτι ἔμεινα ἐδῶ.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. (κατ' ἰδίαν) Ἄ! . . . Ὁ Ὀκτάβιος . . . Ἡ ιδέα αὕτη μὲ ταραττει . . . Τί ζέστη! (μεγαλοφώνως) Διὰ τί ἐκλείσες τὸ παράθυρον; ἄνοιξέ το.

ΛΕΥΚΗ. (ἰδοῦσα ἀνοικτὸν τὸ παράθυρον) Ν' ἀνοίξω τὸ παράθυρον . . . πλὴν, εἶναι . . . τινόντι, τὸ ἐκλείσα χωρὶς νὰ ἔχω τὸν νοῦν μου. (τρέχει πρὸς τὸ ἀνοικτὸν παράθυρον καὶ προσποιεῖται ὅτι τὸ ἀνοίγει. — Κατ' ἰδίαν) Πῶς πάσχει ἡ ταλαίπωρος! . . . Ἀκόμη δὲν τολμῶ νὰ τὸ εἰπῶ.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Φαίνεται ὅτι θὰ ἔχωμεν κακὸν καιρὸν . . . Πνίγομαι.

ΛΕΥΚΗ. (κατ' ἰδίαν) ὦραϊός καιρός! . . . Θεέ μου, πόσον πάσχω. (ἔρχεται ὀπισθεν τῆς μητρὸς της πρὸς τ' ἀριστερά. — Μεγαλοφώνως) Μαμμά μου! (ἀσπάζεται αὐτήν.)

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Ὁ περίπατος εἰς τὸν κῆπον σὲ ωφέλησεν. Ἀνέλαβες τὴν καλὴν σου ὄψιν, καὶ σχεδὸν τὸ χαριτωμένον σου μειδίαμα . . . Πλὴν, δὲν ἤξεύρω, διὰ τί μὲ φαίνεται παράδοξος ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου σου.

ΛΕΥΚΗ. Τοῦ ἰδικοῦ μου;

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Μὲ φαίνεται καὶ χαίρουσα καὶ λυπημένη.

ΛΕΥΚΗ. Ὅλα τὰ προφητεύεις.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Ἐμαθες καμμίαν εἰδήσιν χαρποποιάν;

ΛΕΥΚΗ. Μαμμά μου. . . (Κατ' ἰδίαν.) Νὰ τολμήσω! . . .

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Καὶ τί νὰ μάθης!

ΛΕΥΚΗ. (Κατ' ἰδίαν.) Εἶναι τὸ καλῆτερον μέσον.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. (Νεύουσα πρὸς τὴν Λευκὴν νὰ καθήσῃ.) Εἰπέ με τί ἔχεις;

ΛΕΥΚΗ. (Καθημένη.) Εἶμαι ὠργισμένη, διότι γίνονται πράγματα τὰ ὅποια μὲ προξενοῦν ἀγανάκτησιν.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Τί συμβαίνει;

ΛΕΥΚΗ. Συμβαίνουν εὐτυχίαι, καὶ μάλιστα, εἰς ἀνθρώπους ἀναξίους, οἱ τινες οὔτε καὶ τὰς αἰσθάνονται. Καὶ σὺ ἡ ὅποια ἔχεις τόσην λύπην, ἡ ὅποια εἶσαι τόσῳ καλῇ, τόσῳ γενναίᾳ καὶ τόσῳ ἀξιαγάπητος!

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Ἡμὴν εὐτυχιστάτη, κόρη μου! ὁ Θεὸς ὁμῶς ἄλλως πως ἀπεφάσισε. Πλὴν περὶ τίνος ὁ λόγος;

ΛΕΥΚΗ. Ἐννοῶ τὴν ἀχρεῖαν ἐκείνην μητέρα . . . ἐγὼ τοῦλάχιστον τοιαύτην τὴν θεωρῶ.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Ποίαν μητέρα;

ΛΕΥΚΗ. Τὴν Ἀναστασίαν . . . τὴν Ἀναστασίαν, ἡ ὅποια εἰβίσε τὸν υἱόν της νὰ ἀναχωρήσῃ, διότι ᾔθελε νὰ ὑπανδρευθῇ παρὰ τὴν θέλησίν της. Τί ἀπανθρωπία! διὰ τοῦτο ἂς τὸν κλαίῃ τώρα ὅλην της τὴν ζώην.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Καὶ λοιπόν;

ΛΕΥΚΗ. Ἐλάβε τέλος πάντων εἰδήσεις του.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ, (ἀνεγερμένη.) Εἰδήσεις τοῦ υἱοῦ της;

ΛΕΥΚΗ. Δὲν ἐπνίγη ὅταν ἐναυάγησεν ἡ Ἀμφιτρίτη, ὡς εἶπαν.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Θεέ μου! ὅποια εὐτυχία! (Κάθεται ἐκ νέου.)

ΛΕΥΚΗ. Εἶναι εἰς τὸ βράϊτον καὶ τὸν περιμένουν εἰς τὸ Ἄβρ.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ (ἐξημμένη.) Τί λοιπὸν ἔκαμνεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἡ μάνα αὐτὴ ὥστε ν' ἀξιώθῃ τοιαύτης ἐμορφῆς;

ΛΕΥΚΗ. Τίποτε . . . καὶ διὰ τοῦτο ἀγανακτῶ! Δὲν ἔκλαιε καὶ τὸν υἱόν της.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Ἄ, κόρη μου! μὴν τὸ πιστεύεις.

ΛΕΥΚΗ. Ἦτον τόσον ἡσυχὴ καὶ τόσον εὐχαρίστημένη, ὥστε ἐφαίνετο ὅτι ἐπαρηγορήθη πολλὰ γρήγορα.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Ἦτον ἡσυχὴ διότι ἤλπιζε· διότι δὲν εἶχε λάβει ποτὲ ἐπίσημον εἰδήσιν τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ της.

ΛΕΥΚΗ. Αὐτὸ λέγω καὶ ἐγὼ ἤλπιζεν ἀκόμη . . . τῶν ταξειδιῶν τὰ συμβεβηκότα εἶναι τόσον παράδοξα!

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Τί εὐτυχὴς μάνα!

ΛΕΥΚΗ. Ἄρα, μαμμά μου—τί τρελὴ ἰδέα! καὶ ἡμεῖς, ἴσως πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Ἡμεῖς!

ΛΕΥΚΗ. Τί χαρὰ, μαμμά μου! ἂν ἔξαφνα ἐμανθάναμεν . . .

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Ἀδύνατον! ἀδύνατον! ἔχομεν ὅλας τὰς ἀποδείξεις τοῦ τρομεροῦ θανάτου του . . . Ταλαίπωρέ μου Ἀδριανέ!

ΛΕΥΚΗ. Ναι, ἔχεις δίκαιον· εἶπαν ὅτι ἦσαν τὸ σῶμα νέου φέροντος τὸ ἐνδυμα τοῦ Ἀδριανοῦ, αὐτὸν ὁμῶς δὲν τὸν ἀνεγνώρισαν.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Ναι, πλὴν . . .

ΛΕΥΚΗ. Ἐάν τις ἄλλος . . . τίς ἤξεύρει; . . . ἔάν τις ἄλλος τὸ ἐφόρεσε;

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Οἱ ἀξιωματικοὶ δὲν δανεῖζον τὴν στολὴν των. Πλὴν τούτου τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀναντίρρητον, διότι αὐτὴ ἡ κυβέρνησις ἔλαβε τὴν ἐπίσημον εἰδήσιν.

ΛΕΥΚΗ. Ἐνδέχεται νὰ ἡπατήθησαν.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Ὡ καλὴ μου κόρη! δὲν θὰ μ' ἔγραφε λοιπὸν ὁ Ἀδριανός;

ΛΕΥΚΗ. Τὴν εἰδήσιν τῆς σωτηρίας τοῦ υἱοῦ της δὲν τὴν ἔμαθεν ἡ Ἀναστασία ἀπὸ ἐπιστολῆν, ἀλλὰ ἀπὸ ταξειδιῶτην.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Ὁ υἱός της δὲν τὴν ἔγραψε ποτὲ, ἦτον ἀδιάφορος. Ὁ Ἀδριανὸς ὁμῶς, τόσον ἀκριβὴς καὶ τόσον τακτικός! . . .

ΛΕΥΚΗ. Ἐγὼ ὁμῶς ἀφοῦ ἔμαθα ὅτι ἔρχεται τῆς Ἀναστασίας ὁ υἱός δὲν ἀπελπίζομαι . . . Δὲν ἠμπορῶ νὰ πιστεύσω ὅτι ὁ Θεὸς προτιμᾷ αὐτήν, καὶ λησμονεῖ σέ. Φαντάσου, μαμμά μου πόσον θὰ εἶσαι εὐτυχής . . . ἂν ἔλθῃ τις ἔξαφνα καὶ σὲ εἴπῃ . . . ἰδοὺ ὁ υἱός σου.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ, (ἐξημμένη.) Σιώπα . . . σιώπα! ἀποθνήσκω. Μὴ με δίδεις τοιαύτας ἐλπίδας· εἶναι μάταιαι· καὶ αὐξάνουν ἔτι πλέον τὸν πόνον μου.

ΛΕΥΚΗ, (κατ' ἰδίαν καὶ μακρυνομένη.) Δὲν μὲ βοηθεῖ διόλου . . . ἀποκρούει πᾶσαν ἐλπίδα . . . μὲ ἀφαιρεῖ ὅλον τὸ θάρρος! καὶ αὐτὸς ὁ Πέτρος μ' ἀφῆκε μόνην. . . Καὶ ὅμως πρέπει νὰ τὸ εἰπῶ. . . . (Μεγαλοφώνως.) Ποῦ ὑπάγεις, μαμμά;

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. (Τεταραγμένη καὶ ἐτοίμη νὰ ἐξέλθῃ.) Ὑπάγω νὰ εὑρῶ τὴν Ματθίλδην.

ΛΕΥΚΗ. Τί τὴν θέλεις;

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Πρέπει ἀφεύκτως νὰ τὴν καταπείσω νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Παρισίους. . . ὑπάγω. . . πρέπει. . . (Ἐλθοῦσα μέχρι τῆς θύρας ἐπατέρχεται καὶ ἐρωτᾷ.) Εἶπες ὅτι εἰς τὸ Ἄβρ περιμένουν τὸν υἱὸν τῆς Ἀναστασίας;

ΛΕΥΚΗ. Ναί. . . ἴσως αὐριον εἶν' ἐδῶ.

Κ. ΔΕΖΩΒΙΕΡ. Τί χαρά! Πῶς θὰ ὑποφέρῃ ἡ ταλαίπωρος μάνα του τὴν τόσῃν εὐτυχίαν! Εἰς τὸν τόπον τῆς δὲν θὰ κατῴρθονα. . . (ἀνυψοῖ τὴν φωνήν.) Ναί, δὲν θὰ κατῴρθονα ποτὲ νὰ ὑπομείνω. . . Πῶς θὰ ἀνθέξῃ ἕως ὅτου νὰ ἰδῇ τὸν υἱὸν τῆς! Θὰ μετρᾷ τὰς ὥρας, τὰ λεπτά! . . . Λευκὴ μετ' ὀλίγον ἐπιστρέφω. (Ἐξέρχεται ὁρμητικῇ.)

==

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ.

ΛΕΥΚΗ. (μόνη.) Καλὴ ἀρχή. . . Ὅπως δὴποτε ἡ ιδέα θὰ ριζοβολήσῃ καὶ θὰ μεγαλώσῃ. . . Ἐν πρώτοις θὰ ἐννοήσῃ ὅτι μία μήτηρ ἡμπορεῖ νὰ εὑρῇ τὸν υἱὸν τῆς. . . . καὶ ἔπειτα θὰ τὴν εἰπῶ ἡ εὐτυχὴς αὐτὴ μήτηρ δὲν εἶναι ἡ Ἀναστασία, εἶσαι σὺ, μαμμά μου!

==

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΠΕΜΠΤΗ.

ΠΕΤΡΟΣ, ΛΕΥΚΗ.

ΠΕΤΡΟΣ. (κρατῶν κάλαθον τὸν ὁποῖον ἀποθέτει ἀριστερὰ πρὸς τὸ βάθος τῆς σκηνῆς.) Ποῦ ὑπῆγεν ἡ κυρία;

ΛΕΥΚΗ. Εἰς τῆς Ματθίλδης.

ΠΕΤΡΟΣ. Δὲν ὑπῆγεν ἐκεῖ τὴν εἶδα διευθυνομένην πρὸς τὸν λιμένα.

ΛΕΥΚΗ. Μόνη;

ΠΕΤΡΟΣ. Ὁχι· ἕκαμα νεῦμα εἰς τὴν Μαρίαν καὶ τὴν ἠκολούθησε.

ΛΕΥΚΗ. Νὰ τρέχῃ εἰς τὸν λιμένα ἀσθενὴς ὅπως εἶναι σήμερον!

ΠΕΤΡΟΣ. Δὲν μ' ἐφάνη πολλὰ ἀσθενής· ἐβιάδιζε γρήγορα καὶ βιαστικὰ, ὡς ἄνθρωπος τρέχων νὰ μάθῃ καλὴν εἰδησιν. . . Ὑπέθεσα ὅτι θὰ τὴν εἶπετε καὶ τί.

ΛΕΥΚΗ. Λοιπὸν εἰς τὸν λιμένα διευθύνεται;

ΠΕΤΡΟΣ. Μάλιστα πρὸς τὸ μέρος εἰς τὸ ὁποῖον κατοικεῖ ἡ Ἀναστασία.

ΛΕΥΚΗ. Θὰ ὑπῆγεν εἰς αὐτήν, τὸ ὑποπτεύθην.

ΠΕΤΡΟΣ. Καὶ διὰ τί;

ΛΕΥΚΗ. Ὑπῆγε νὰ μάθῃ πῶς ἡμπορεῖ νὰ ἀνεύρῃ τὸν υἱὸν τῆς.

ΠΕΤΡΟΣ. Πῶς;

ΛΕΥΚΗ. Ἐπλάσα ἕνα μύθον.

ΠΕΤΡΟΣ. Μύθον!

ΛΕΥΚΗ. Τὴν εἶπα τὴν εὐτυχίαν μας.

ΠΕΤΡΟΣ. Τὴν εἶπετε;

ΛΕΥΚΗ. Ἀλλὰ τὴν ἕκαμα νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἡ εὐτυχία αὐτὴ συνέβη εἰς τὴν Ἀναστασίαν.

ΠΕΤΡΟΣ. Ὡραία τῶντι! ἀλλ' ὅταν ἀνακαλύψῃ ὅτι εἶπετε ψεύματα;

ΛΕΥΚΗ. Τόσῳ καλῆτερα.

ΠΕΤΡΟΣ. Τί θὰ εἰπῆτε.

ΛΕΥΚΗ. Τόσῳ καλῆτερα.

ΠΕΤΡΟΣ. Θὰ ἐννοήσῃ ἀμέσως ὅτι καὶ μυστήριον τρέχει.

ΛΕΥΚΗ. Καὶ θὰ ζητήσῃ. . .

ΠΕΤΡΟΣ. (ἐννοῶν.) Τώρα ἐνόησα. . . θὰ τὸ μαντεύσῃ!

ΛΕΥΚΗ. Δὲν θὰ τολμήσῃ νὰ τὸ μαντεύσῃ. . . ἀλλὰ θὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἐλάβαμεν καμμίαν εἰδησιν. Πῶς νὰ μαντεύσῃ ὅτι εἶν' ἐκεῖ μέσα ζωηρὸς καὶ δολζώντανος; Ἀλήθεια! θ' ἀποθνήσκῃ ἀπὸ τὴν πείναν ὁ ταλαίπωρος· δὲν φέρεις νὰ φάγῃ;

ΠΕΤΡΟΣ. Ἰδοὺ τὸ καλάθι μου.

ΛΕΥΚΗ. Γρήγορα λοιπὸν ἔμβα.

ΠΕΤΡΟΣ. Ἐχετε τὸν νοῦν σας. (Ἐμβαίνει εἰς τοῦ Ἀδριανοῦ.)

ΛΕΥΚΗ. Μὴν ἀνησυχῆς.—Ἐχεις δίκαιον, ἐὰν ἤρχετό τις αἰφνιδίως. . . Ἐὰν ἤρχετο ἡ Ματθίλδη. . . τί νεῦρα καὶ τί λειποθυμίας! . . . καὶ ὁ Πέτρος ὁ ὁποῖος φοβεῖται τόσον τὰ νευρικά τῆς Ματθίλδης! . .

ΠΕΤΡΟΣ. (ἐξερχόμενος ὁλος ἐντρομος.) Κυρία. . . κυρία. . .

ΛΕΥΚΗ. Τί τρέχει;

ΠΕΤΡΟΣ. Ὁ ἀδελφός σας. . .

ΛΕΥΚΗ. Ὁ ἀδελφός μου. . . τί;

ΠΕΤΡΟΣ. Δὲν εἶναι εἰς τὸ δωμάτιόν του.

ΛΕΥΚΗ. Ὁ Ἀδριανός;

ΠΕΤΡΟΣ. Καὶ ὅμως τὸν εἶχετε κλειδῶσαι διπλᾶ.

ΛΕΥΚΗ. Ἡσύχασε. Θὰ ὑπῆγεν εἰς τὴν Ματθίλδην.

ΠΕΤΡΟΣ. Καὶ ἀπὸ ποῦ;

ΛΕΥΚΗ. Ἀπὸ τὸ παράθυρον.

ΠΕΤΡΟΣ. Πάλιν ἄρχισε!

ΛΕΥΚΗ. Καὶ ἡ μαμμά μου ἡ ὁποία ἔμελλε νὰ ὑπάγῃ εἰς αὐτήν. . . θὰ τὴν ἰδῇ.

ΠΕΤΡΟΣ. Ἀξιόλογα! μόλις ἦλθε καὶ ἄρχισε πάλιν τὰ δικά του.

ΛΕΥΚΗ. Καὶ τί θέλεις νὰ κάμῃ ἀφοῦ τὴν ἀγαπᾷ;

ΠΕΤΡΟΣ. Ναί, τὴν ἀγαπᾷ, τὴν ἐξανασίδε, καὶ οὔτε τὸν μέλει πλέον δι' ἡμᾶς. ὦ! ἡ ἀγάπη, ἡ ἀγάπη!...

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΕΚΤΗ.

ΠΕΤΡΟΣ, ΑΔΡΙΑΝΟΣ, ΛΕΥΚΗ.

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. (Ὁρθιος εἰς τὸ παράθυρον.) Ἡ ἀγάπη ἔχει πτερὰ.

ΛΕΥΚΗ. (Πρὸς τὸν Ἀδριανόν.) Ἄ! ἤλθες!

ΠΕΤΡΟΣ, (ὁμοίως.) Ἄ! ἤλθες!

ΛΕΥΚΗ. Τί ἀπερισκεψία!

ΠΕΤΡΟΣ. Τί τρέλα! (τὸν σὺρει πρὸς τὴν σκηνήν.)

ΛΕΥΚΗ. Νὰ πηδήσης ἀπὸ τὸ παράθυρον! ἤμπορούσε νὰ σὲ ἰδῇ ἡ μαμμά.

ΠΕΤΡΟΣ. Ἡμπορούσες νὰ κακοπάθης.

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Νὰ πηδῶ ἀπὸ τὸ παράθυρον... εἶμαι συνειθισμένος τὸ ἡξεύρω κάλλιστα.

ΠΕΤΡΟΣ. Ἀμπερὸν προτέρημα!

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Δὲν ἦτον δυνατὸν ν' ἀνθέξω πλέον... τὴν ἐβλεπα ἀντικρὺ μου...

ΛΕΥΚΗ. Δὲν ἔχομεν καιρὸν νὰ σ' ἀκούωμεν. (Ὡθεῖ αὐτὸν πρὸς τὴν μικρὰν θύραν.)

ΑΔΡΙΑΝΟΣ, (ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Πέτρον.) Ἐκλαίει.

ΠΕΤΡΟΣ. Ἄς εἶναι πλέον τὴν τρέλλαν τὴν ἔκαμες ποῦ τὴν ἔκαμες... ὀπίσω γρήγορα.

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Πῶς εὐμόρφαινε! μόλις τὴν εἶδα με μαῦρα... δι' ἐμὲ, καὶ τὰ ἔχασα.

ΛΕΥΚΗ. Κρύψου λοιπόν;

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. (Ἐπιμένων.) Σὲ λέγω, Λευκὴ, ἂν ὅλ' οἱ ἄνδρες τοὺς ὁποίους κλαίουσαν ἤμπορούσαν νὰ ἰδοῦν τὰς χήρας τῶν μαυροφορεμένων δι' αὐτούς...

ΠΕΤΡΟΣ. Τί θὰ ἔκαμναν;

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Θ' ἀνεστήνοντο ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ.

ΠΕΤΡΟΣ. Καὶ αἱ γυναῖκες τῶν θ' ἀπέθκνον διὰ τὴν νεκρανάστασιν. Ἐλα μέσα.

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Πῶς με ἀγαπᾶτε ὅλοι! Ἀξίζω λοιπὸν ὀλίγον;

ΛΕΥΚΗ. Δὲν ἀξίζεις τίποτε. Κρύψου σὲ λέγω, διότι ἂν ἡ μαμμά μου...

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Ἐ καὶ τί; Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἂν με ἰδῇ ἡ χαρά...

ΛΕΥΚΗ. Θὰ τὴν σκοτώσῃ.

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. (μεταβαίνων πρὸς ἀριστερὰ)

ΛΕΥΚΗ. Ἀκούεις, Πέτρε; θέλει νὰ τὴν ἰδῇ.

ΠΕΤΡΟΣ. Εἶναι τρελλός!

ΛΕΥΚΗ. Δὲν θὰ τὴν ἰδῇ.

ΠΕΤΡΟΣ. (ἐμποδίζων αὐτῷ τὴν εἴσοδον πρὸς τὸ βάθος) Καὶ με τὴν βίαν θὰ σὰς ἐμποδίσω νὰ μὴν τὴν ἰδῇτε.

ΛΕΥΚΗ. Ἀσπلاγγνε!

ΠΕΤΡΟΣ. Ἄπνε υἱέ!

ΛΕΥΚΗ. Ἄπνε ἀδελφέ!

ΠΕΤΡΟΣ. Χονδρέ!

ΛΕΥΚΗ. Ναύτη!

ΠΕΤΡΟΣ. Σοφέ!

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Τῇ ἀληθείᾳ, ἐὰν ἔχετε σκοπὸν νὰ με μεταχειρίζεσθε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον φεύγω κ' ἐξαναπηγαίνω εἰς τοὺς ἀγρίους

ΠΕΤΡΟΣ. (ἀκροώμενος) Προσοχή!

ΛΕΥΚΗ. Ἀδελφέ μου, σὲ παρακαλῶ, ἀκόμη ὀλίγον.

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Ἔστω, ἀφοῦ εἶναι ἀνάγκη.

ΠΕΤΡΟΣ. Κάποιος ἔρχεται.

ΛΕΥΚΗ. (ὠθοῦσα εἰς τὸ δωμάτιον τὸν Ἀδριανόν) Εἶναι καιρὸς!

(Ἐπεται τὸ τέλος.)

ΠΕΡΙ ΧΟΡΟΥ *).

Χορὸς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ἐσήμαινε κύκλον χορευόντων· ἡ δὲ λέξις χορὸς παράγεται ἐκ τοῦ γύρος σημαίνοντος κύκλον· ὅθεν κατ' ἐξοχὴν χορὸς ἐκαλεῖτο ὁ συρτάς. Χορὸν πρὸς τούτοις ἐκάλουν καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ χοροῦ εἰς τὰ θεάτρα ψαλλόμενον ᾄσμα, τὸ ὁποῖον σοφοὶ ἦτοι χορὸν ὀνομάζουσι τὴν σήμερον, ὡς γνωστὸν, εἰς τὰ μελοδράματα οἱ Εὐρωπαῖοι. — Χορὸς κατὰ τὴν σημερινὴν τῆς λέξεως σημασίαν, σημαίνει τὴν δι' ὀρισμένων βηματισμῶν καὶ τοῦ σώματος περιστροφῶν εἰς ῥυθμὸν ὀρχησιν, τὴν συμβαδίζουσαν δηλὸν ὅτι καὶ συμπίπτουσιν τῷ ῥυθμῷ τῆς παιανιζούσης μουσικῆς· ἐπρόσθετα δὲ ὡς ἀναπόφευκτον τὸ «ἑρρυθμος», καθότι χορὸς μὴ συμβαδίζων τῷ τῆς μουσικῆς ῥυθμῷ, τραγέλαφος δικαιότερον ἢ χορὸς δύναται νὰ ὀνομασθῇ. Καὶ εἶδη μὲν τὴν σήμερον χορῶν πλεῖστα ὑπάρχουσι παρὰ τοῖς διαφόροις λαοῖς, πάντα ὁμῶς ταῦτα εἰς δύο πρωτίστας ὑποδιαιρέσεις δύνανται νὰ ὑπαχθῶσιν· εἰς τοὺς θεατρικοὺς δηλ. καὶ εἰς τοὺς κατ' οἶκον ἢ οἰκιακοὺς χορούς. Καὶ ὁ μὲν ἄνω ῥηθεὶς ὀρισμὸς δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰμὴ μόνον εἰς τοὺς δευτέρους τούτους, διότι οἱ θεατρικοὶ, πολυσύνθετοι ὄντες καὶ ἐξόχως μιμητικοὶ καὶ σκοποῦντες τὴν διὰ σωματικῶν κινήσεων, βηματισμῶν τε καὶ χειρονομιῶν ῥυθμιζομένην ὑπὸ τῆς μουσικῆς παράστασιν τραγικῶν ἢ κωμικῶν ὑποθέσεων, δὲν δύνανται νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὸν ὀρισμὸν ἐκείνον, ἀλλ' ἔ-

*) Ἀπόσπασμα ἐκ τινος μελέτης ἀναγνωσθείσης ὑπὸ τοῦ Κ. Ἀριστομένους Δρακοπούλου ἐν τινι τῶν ἑφεσπερίδων τῆς ἐν Βάρνῃ λέσχης.